

ด่วนที่สุด
ที่ พม ๐๒๐๗/

สลด. (eMail)

ส่ง : กนธ. ✓

รับที่ : ธ4057/65

25 เม.ย. 2565 เวลา 8.40 น.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๒ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง ผลการพิจารณารายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนและ
ลดความเหลื่อมล้ำ: กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาระดับจุลภาคในประเทศไทย ของคณะกรรมการธิการ
การแก้ไขปัญหาคความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๒๕๕๗๒ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี

ด้วยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอเสนอผลการพิจารณาและผล
การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนและลด
ความเหลื่อมล้ำ: กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาระดับจุลภาคในประเทศไทย ของคณะกรรมการธิการการแก้ไขปัญหาค
ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา มาเพื่อคณะกรรมการรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอ
คณะกรรมการรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔
(๑๒) เรื่องที่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลนำเสนอหรือมีคำสั่งให้เสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี รวมทั้งสอดคล้อง
ตามยุทธศาสตร์ชาติ ในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี แจ้งต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่า
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนและ
ลดความเหลื่อมล้ำ: กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาระดับจุลภาคในประเทศไทย ของคณะกรรมการธิการการแก้ไข
ปัญหาคความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา ซึ่งรองนายกรัฐมนตรี (นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์) สั่งและ
ปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลัก
รับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ และสรุปผลการพิจารณาหรือ
ผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวม แล้วส่งให้สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ภายในระยะเวลา
ที่กำหนด เพื่อนำเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีต่อไป

๑.๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการประสานไปยัง
กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำข้อวิเคราะห์และให้
ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรายงานดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

/๒. เหตุผล ...

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เรื่องดังกล่าวเข้าข่ายเรื่องที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) เรื่องที่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลนำเสนอหรือมีคำสั่งให้เสนอคณะรัฐมนตรี

๓. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอรายงานสรุปผลการพิจารณาและผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว สรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

๓.๑ ประเด็นความเห็นต่อรายงาน

๓.๑.๑ บทนำ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา รายงานนี้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนในระดับปฏิบัติและมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน อีกทั้งยังได้สังเคราะห์โครงการนำร่องที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการระดับจุลภาคในหลายพื้นที่มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ดีในการนำไปวิเคราะห์และสามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดการบูรณาการและผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็วและไม่มีความแน่นอน (VUCA) จึงเห็นควรพิจารณาทบทวนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ อาทิ ความยากจนที่เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลจากการระบาดของโรคโควิด-๑๙ การปรับเส้นความยากจนและการเกิดคนจนรายใหม่ รวมถึงความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในบริบทโลกใหม่ (Megatrends) ที่อาจกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความเสี่ยงในอนาคต

๓.๑.๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายงานได้ชี้ให้เห็นถึงข้อมูลเชิงสถิติสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย แต่ยังคงเป็นเพียงความยากจนในมิติของรายได้ตามเส้นความยากจน ทั้งนี้ ยังขาดข้อมูลความยากจนในมิติอื่น เช่น ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ การเข้าถึงบริการของรัฐ และมิติของคนจนเมือง เป็นต้น ทำให้กรอบการศึกษามุ่งเน้นเฉพาะความยากจนในมิติรายได้และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความยากจนเชิงรายได้ และขาดการศึกษา วิเคราะห์ เชื่อมโยงกับความยากจนหลายมิติ (Multidimensional poverty)

๓.๑.๓ ผลการศึกษารายงาน กรณีศึกษาทั้ง ๔ โครงการ เป็นตัวอย่างของการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน ทำให้สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นได้ เช่น กรณีศึกษาที่ ๑ โครงการ “หมู่บ้านนวัตกรรมเพื่อสังคม” เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ - ความยากจนในระดับที่เล็กที่ได้นำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้กับผลผลิตในชุมชน โดยร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ อาทิ ผู้ประกอบการ นักวิจัย และวิสาหกิจเพื่อสังคม เป็นต้น ในการสนับสนุนองค์ความรู้ และทรัพยากร อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มเติมการวิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จ รวมไปถึงความยั่งยืนของกรณีศึกษาโครงการทั้ง ๔ โครงการ เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแก้ปัญหาความยากจนที่มีความครอบคลุมและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในพื้นที่อื่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓.๑.๔ วิเคราะห์ สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ผลการพิจารณา
<p>๑. ประเทศไทยมีความเคลื่อนไหวเรื่องชุมชนเข้มแข็งและเศรษฐกิจพอเพียงมาอย่างยาวนานร่วม ๔ ทศวรรษ จึงมีรูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนในระดับจุลภาคที่สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาอย่างหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ในทุกภูมิภาคของประเทศ นับพันนับหมื่นตัวอย่าง แต่กลไกที่ไปสนับสนุนส่งเสริมยังขาดความเข้าใจและความตั้งใจมุ่งมั่น โดยหน่วยงานราชการมักเข้าไปทำงานตามภารกิจขององค์กร มีข้อจำกัดด้วยเงื่อนไขเวลาตามปีงบประมาณและตัวชี้วัดจากหน่วยเหนือ ในที่สุดจึงทำแบบฉาบฉวยเพื่อนำผลงานไปใช้ประโยชน์ในการรายงานสำหรับหน่วยงาน มิได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ลองผิดลองถูก ไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ไม่เกิดองค์ความรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง ในที่สุดจึงไม่ยั่งยืน</p> <p>จึงควรที่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะได้ทบทวนในเรื่องแนวคิด แนวทางและหลักการดำเนินงานสนับสนุนชุมชนเข้มแข็งกันอย่างจริงจัง</p>	<p>กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นชอบตามข้อเสนอแนะที่ให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทบทวนในเรื่องแนวคิดแนวทาง หลักการทำงานสนับสนุนชุมชนเข้มแข็งกันอย่างจริงจัง เพื่อลดรูปแบบการทำงานแบบบนสู่ล่าง (Top-down) หรือการสั่งการจากส่วนกลางที่อาจนำไปสู่การทำงานที่ซ้ำซ้อน ทั้งกระบวนการและกลุ่มเป้าหมายนั้น ทั้งนี้ จึงควรให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้จากชุมชนมาใช้แก้ไขปัญหาความยากจน โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการวางแผนแก้ไขปัญหาและกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ โดยภาครัฐทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน รวมถึงให้ความช่วยเหลือ แนะนำและจัดทำระบบข้อมูลของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเอื้อให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน และใช้กลไกที่มีอยู่ในชุมชน เช่น คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอและตำบล คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น มาขับเคลื่อนให้เกิดการทำงานที่สอดคล้องกับนโยบายหรือแผนระดับพื้นที่</p> <p>นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้สนับสนุนและส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาชุมชนด้านต่าง ๆ และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน โดยนำหลัก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของปัญหาและวางแผนพัฒนาร่วมกัน ไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ทุนสังคม ทุนการเงิน และการผนึกกำลังกัน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนมีความยั่งยืน และนำไปสู่การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระยะยาว</p>
<p>๒. หน่วยงานรัฐมีจุดแข็งในเรื่องอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ทรัพยากร องค์ความรู้ เทคโนโลยี และงบประมาณ สามารถทำงานในลักษณะวงกว้าง เป็นระบบแบบแผนและในภาพรวม</p>	<p>กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นชอบตามข้อเสนอแนะดังกล่าว ที่จำเป็นต้องบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลสำเร็จของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ได้มีการทำงาน</p>

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ผลการพิจารณา
<p>แบบมหภาค แต่มีข้อจำกัดในด้านขอบเขตที่กว้างมากจนไม่สามารถดูรายละเอียดในเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะในจุดเล็ก ๆ ที่มีปัญหาความละเอียดอ่อนและเข้าถึงยาก ส่วนองค์กรภาคประชาสังคม หรือองค์กรพัฒนาเอกชนอิสระ (เอ็นจีโอ) มีจุดแข็งในการทำงานเชิงคุณภาพในจุดเล็กๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและต้องการเวลา ความอดทน และความละเอียดอ่อน</p> <p>จึงน่าจะถึงเวลาที่ต้องสร้างกระบวนการทำงานแบบ “พันธมิตรการพัฒนาที่ยั่งยืน” ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยากจน และผู้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ รวมทั้ง COVID-19</p>	<p>ร่วมกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ซึ่งเป็นเครือข่ายการทำงานแบบบูรณาการด้านสังคมในพื้นที่ และได้รับการอบรมเสริมพลังการทำงานอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมี อพม. จำนวน ๒๕๗,๑๗๘ คนทั่วประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕) และมีการทำงานร่วมกับมูลนิธิต่าง ๆ เช่น มูลนิธิกระจกเงา มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ มูลนิธิเพื่อนหญิง เป็นต้น นอกจากนี้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID - 19 ยังได้ดำเนินงานกับภาคีเครือข่ายภาคเอกชนในการบูรณาการช่วยเหลือดูแลประชาชน อาทิ การจัดหาอาคารสถาบันพระประชาบดีเป็นศูนย์พักคอยสำหรับผู้ติดเชื้อ COVID -19 จากชุมชนแออัดและครอบครัวที่มีรายได้น้อย โดยร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครเครือข่ายโรงพยาบาลและสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ การระดมทรัพยากรและความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมและบริษัทเอกชน ผ่านกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น เทสโก้โลตัส ซอนต้า เอไอเอส ธนาคารอสมลิน เป็นต้น</p>
<p>๓. รูปแบบการแก้ปัญหาคความยากจนในระดับจุลภาค กรณีศึกษาทั้ง ๙ นี้เป็นตัวอย่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า “คนไทยทำได้” “ประชาชนทำได้” ขอเพียงรัฐบาลและหน่วยราชการปรับเปลี่ยนมุมมอง เปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคประชาสังคมได้แสดงบทบาทอย่างเป็นอิสระและเต็มศักยภาพ</p> <p>จึงถึงเวลาที่ภาครัฐควรเปลี่ยนบทบาทแทนที่จะเป็นผู้ทำเองหรือเป็นคุณพ่อรู้ดี ควรหันไปเล่นบทเป็นพี่เลี้ยงเป็นครูฝึกและเป็นเพื่อน เพื่อบรรลุเจตนารมณ์ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติกำหนดไว้ “SDG 17: Partnership for the Goals”</p>	<p>กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นชอบตามข้อเสนอแนะ และเห็นควรกำหนดแนวทางพัฒนาการเข้าถึงบริการภาครัฐทั้งในระบบออนไลน์และในสำนักงาน ที่สามารถเข้าถึงในทุกพื้นที่ได้ซึ่งจะนำไปสู่การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการสำรวจ ดูแลและให้บริการแก่ประชาชนในระดับชุมชน และกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วน เพื่อให้การสร้างกระบวนการทำงานแบบ “พันธมิตรการพัฒนาที่ยั่งยืน” มีการบูรณาการการทำงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ งบประมาณ เทคโนโลยี และทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ โดยคำนึงความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับกิจกรรมที่เอื้อให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มีการเสริมสร้างพลังให้แก่เครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกที่มีศักยภาพในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานด้านสังคม เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพเด็ก</p>

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ผลการพิจารณา
	และเยาวชนไทยสู่การเป็นผู้นำในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนสามารถเป็นแกนนำจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนในการรณรงค์การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) เพื่อสนับสนุนการคุ้มครองช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น
<p>๔. ในการแก้ปัญหาความยากจนโดยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ยังต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก แต่ควรเป็นกลไกสนับสนุนที่มีความเข้าใจต่อธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นและกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งหน่วยงานแบบราชการมักมีข้อจำกัด ในขณะที่หน่วยงานรัฐแบบองค์กรมหาชนหรือหน่วยงานแบบสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) หรือมูลนิธิปิดทองหลังพระ ที่เป็นหน่วยงานรัฐที่ทำงานแบบเอกชนหรือหน่วยงาน SDU แบบอื่น ๆ (Special Delivery Unit) กลับสามารถทำงานกับกระบวนการชุมชนได้ยืดหยุ่นมากกว่า</p> <p>จึงควรพิจารณาอย่างจริงจังในการปรับเปลี่ยนสถานภาพและบทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อการบูรณาการการแก้ปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีรูปแบบและศักยภาพที่เหมาะสมต่อภารกิจ รวมทั้งมีแผนแม่บทสำหรับบูรณาการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ</p>	<p>กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นชอบตามข้อเสนอแนะดังกล่าว เพื่อให้เกิดการบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจนในทุกระดับ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินโครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยที่อยู่ในครัวเรือนเปราะบางจากฐานข้อมูลระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าและฐานข้อมูลของกระทรวงฯ โดยมุ่งเน้นการดำเนินการแบบบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งนี้ การดำเนินโครงการฯ ได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง ๑๒ กระทรวง ๑ หน่วยงาน เพื่อนำมาสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมทุกมิติ โดยร่วมแก้ไขปัญหาในระดับบุคคลและระดับครัวเรือน มีการวิเคราะห์ ประเมินวางแผนการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือให้สามารถเข้าถึงสวัสดิการ โดยมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ติดตามครอบครัวกลุ่มเปราะบางอย่างต่อเนื่อง</p>

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ผลการพิจารณา
มีงบประมาณที่เพียงพอ และมีวิธีการทำงานแบบใหม่	

๓.๒ การดำเนินการที่เกี่ยวข้องของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงมหาดไทย

๓.๒.๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินโครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน ซึ่งได้มีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง ๑๒ กระทรวง ๑ หน่วยงาน เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๔ ประกอบด้วย ๑) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ๒) สำนักนายกรัฐมนตรี ๓) กระทรวงมหาดไทย ๔) กระทรวงศึกษาธิการ ๕) กระทรวงกลาโหม ๖) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ๗) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ๘) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๙) กระทรวงพาณิชย์ ๑๐) กระทรวงวัฒนธรรม ๑๑) กระทรวงแรงงาน ๑๒) กระทรวงสาธารณสุข และ ๑๓) กรุงเทพมหานคร โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน จำนวน ๔,๑๐๔,๔๕๐ ครัวเรือน ให้สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ฐานข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) เพื่อที่จะสามารถระบุปัญหาความยากจนในระดับบุคคลและครัวเรือน รวมถึงปัญหาความยากจนรายประเศดิน ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและความต้องการมากขึ้น โดยครอบคลุมประเภทความยากจน ๕ มิติ ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านความเป็นอยู่ และด้านการเข้าถึงบริการรัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index) ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก็ได้ดำเนินโครงการพัฒนาทุนมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑ (RF'21) เพื่อสนับสนุนโอกาสด้านการศึกษาและอาชีพ และโครงการบ้านเคหะสุขประชาโดยการเคหะแห่งชาติ เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงที่อยู่อาศัยในรูปแบบเช่าพร้อมอาชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อย โดยมีเป้าหมายจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ หน่วย ภายในระยะเวลา ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๘) ไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้ การดำเนินโครงการฯ มีศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลไกเชิงนโยบายแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในทุกมิติอย่างบูรณาการทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และเขต และมีทีมปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ

ทั้งนี้ โครงการฯ มีกระบวนการดำเนินงาน ๙ ขั้นตอน ประกอบด้วย

๑) *การเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อน* โดยประสานความร่วมมือการทำงานในพื้นที่ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ ในระดับกระทรวง จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ รูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ บูรณาการฐานข้อมูลรวม ๗ กรม ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น เสริมพลังให้กับเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานทุกภาคส่วน สนับสนุนคู่มือและเครื่องมือให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน จัดทำบันทึกตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดตัวการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการ

๒) การชี้แจงสร้างความเข้าใจโครงการฯ ร่วมกันทุกระดับ และแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ ในระดับจังหวัด ซึ่งมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทำหน้าที่เยี่ยมบ้าน ค้นหาความต้องการของกลุ่มเปราะบาง สร้างผู้นำเครือข่ายการทำงาน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนบ้าน วัด และโรงเรียน

๓) การกรองข้อมูล เพื่อค้นหากลุ่มเปราะบาง โดยใช้ฐานข้อมูลในระบบ TPMAP ฐานข้อมูลในระบบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม ข้อมูลเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ข้อมูลรับเรื่องราวร้องทุกข์ (๑๓๐๐) เป็นต้น ฐานข้อมูลผู้ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และฐานข้อมูลเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการ

๔) การเยี่ยมบ้าน โดยเป็นการจัดทีมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สภาคเด็กและเยาวชนและภาคีเครือข่าย ซึ่งเป็นการเยี่ยมบ้านในระดับครัวเรือน เพื่อสอบข้อเท็จจริงและบันทึกข้อมูลในสมุดพกครอบครัวในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

๕) การวิเคราะห์ร่วมรายครัวเรือน โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้านเพื่อนำมาใช้ในการคืนข้อมูลสู่ครอบครัวและชุมชน ซึ่งข้อมูลประกอบด้วย (๑) ประเภทกลุ่มความยากจน (๒) สาเหตุที่ทำให้เกิดความยากจน (๓) ความต้องการของครัวเรือน (๔) แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือน

๖) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครัวเรือน ซึ่งจะมีการจัดประเภทการพัฒนาครอบครัวตามความเร่งด่วนของกลุ่มเปราะบางที่ต้องช่วยเหลือ โดยการจัดทำแผนดังกล่าว แบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ (๑) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครอบครัวระยะเร่งด่วน (ระยะสั้น) เช่น การช่วยเหลือทางด้านเครื่องอุปโภคบริโภค เงินสงเคราะห์ และการเข้าถึงสิทธิ เป็นต้น (๒) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครอบครัวระยะกลาง เช่น การให้ความรู้ การฝึกอาชีพ การปรับสภาพแวดล้อม เป็นต้น และ (๓) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครอบครัวระยะยาว เช่น การปรับปรุง/ ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การมีที่ดินทำกิน การบรรจุแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครอบครัวในแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

๗) การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางทั้งด้านข้อมูล ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาชีพและการมีงานทำ และด้านท่องเที่ยวและชุมชน

๘) การติดตามและประเมินผล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป

๙) การจัดเวทีสรุปบทเรียน เพื่อนำไปจัดทำคู่มือการดำเนินงานและจัดการองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่และศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ ได้จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบลเพื่อจัดบริการให้แก่คนทุกช่วงวัยและบูรณาการการบริการสวัสดิการสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ณ จุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อลดความซ้ำซ้อนและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็วและโปร่งใส โดยมีกลไกบูรณาการความร่วมมือตั้งแต่ระดับ

กระทรวง ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ ซึ่งจะมีการประสานความร่วมมือการทำงานระหว่างทีม One Home องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และมีเป้าหมายที่จะจัดตั้ง ศูนย์ช่วยเหลือสังคมใน ๗๖ จังหวัด ภายในปี ๒๕๖๖

ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินโครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน จึงมีความสอดคล้องกับการแก้ปัญหาความยากจนระดับจุลภาคของรายงานการศึกษาฯ ตามข้อ ๒ ที่ส่งเสริมการนำจุดแข็งของแต่ละหน่วยงานมาบูรณาการให้เกิดการทำงานร่วมกัน

๓.๒.๒ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน (พช.) ได้มีการดำเนินโครงการที่มีความสอดคล้องกับกรณีศึกษาในรายงานการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการลดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในชุมชน โดยในแต่ละพื้นที่ดำเนินโครงการ พช. ได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคประชาสังคมในพื้นที่ เช่น โครงการรัฐบาลชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เป็นความร่วมมือจากหลายกระทรวง อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น และได้มีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ที่มีหลายภาคส่วนมาทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ โครงการของ พช. จะเป็นการสนับสนุนข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา ตามข้อ ๔ ที่เสนอให้นำรูปแบบการแก้ไขปัญหาคความยากจนในระดับจุลภาคไปปรับใช้ในระดับพื้นที่ โดยจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม

๓.๓ แนวทางต่อไปในการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับจุลภาค

๓.๓.๑ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการพัฒนาชุมชน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาชุมชนและขับเคลื่อนงานด้านสังคมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ให้มากขึ้น เช่น การอบรมสร้างทักษะในการพัฒนา/ออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน การใช้ประโยชน์ในการเก็บบันทึกข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ตัดสินใจและวางแผนเพื่อพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะทำหน้าที่ในการสนับสนุนและเป็นตัวกลางประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีศักยภาพให้เข้ามามีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อลดข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการที่ขับเคลื่อนงานโดยภาครัฐเพียงอย่างเดียว

๓.๓.๒ การนำนวัตกรรมทางสังคมมาใช้แก้ไขปัญหาคความยากจน โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะดำเนินการควบคู่ไปกับนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนร่วมกับกระทรวงมหาดไทย โดยให้ชุมชนสามารถกำหนดประเด็นปัญหาหรือความท้าทายที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน และร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาค โดยอาจนำนวัตกรรมทางสังคมที่มีอยู่แล้วทั้งในประเทศหรือต่างประเทศมาปรับใช้ รวมถึงการนำวิสาหกิจเพื่อสังคม ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางสังคมในตัวเอง และผลิตนวัตกรรมทางสังคมในคราวเดียวกันเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคความยากจนมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การแบ่งปันและกระจายผลประโยชน์และส่งเสริมการสร้างสังคมเสมอภาค

๓.๓.๓ การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่เป็นเอกภาพ ได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คจพ.) เป็นกลไกเชิงนโยบายระดับชาติ และได้มีการตั้ง ศจพ. และ

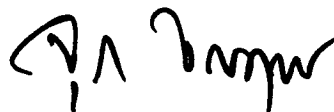
คจพ. ระดับจังหวัด กรุงเทพมหานคร อำเภอและเขต เป็นกลไกในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ ในการดำเนินการ แก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในคณะกรรมการดังกล่าวผ่านกลไกระดับชาติ และระดับพื้นที่ในการบูรณาการการทำงานเพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนหรือไม่สอดคล้องกัน โดยใช้ข้อมูลจากระบบ TPMAP ในการส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหา ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและองค์กรทุกภาคส่วน เปิดโอกาส ให้ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามาเป็นเครือข่ายและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยคำนึงถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความท้าทายอื่น ๆ ภายใต้อุปสรรคความสำเร็จเดียวกัน ทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว และมีกลไกในการติดตาม และประเมินผล ทั้งในระหว่างดำเนินการ (Formative evaluation) และการประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (Summative evaluation) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขนโยบายหรือนวัตกรรมแก้ปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก็จะดำเนินการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงบนหลักการของสิทธิมนุษยชน เพื่อให้สามารถตอบสนองการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปพร้อมกัน

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาแล้ว เห็นควรนำเสนอรายงาน ผลการพิจารณาและผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหา ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาในระดับจุลภาคในประเทศไทย ของคณะกรรมการการ แก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดทราบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายจตุติ ไกรฤกษ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

โทร. ๐ ๒๖๕๙ ๖๔๗๗

โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๒๘๗๐